

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабічева О. С. Трансформація соціально-економічних та суспільних процесів селянства України в період громадянської війни / О. С. Бабічева // Грани. – 2012. – №7(87). – С. 10–14.
2. О введении государственной монополии на соль: постановление Совета Народных Комиссаров от 24 июня 1921 г. // Борьба с преступностью в Украинской ССР / [авт. очерка и сост. сб. док. проф. П. П. Михайленко]. – К., 1966. – Кн. 1 : 1917–1925 гг. – С. 277.
3. Об ответственности за продажу, расхищение и небрежную охрану соли: декрет Совета Народных Комиссаров от 18 октября 1921 г. // Борьба с преступностью в Украинской ССР / [авт. очерка и сост. сб. док. проф. П. П. Михайленко]. – К., 1966. – Кн. 1 : 1917–1925 гг. – С. 333.
4. О монополии на соль: постановление Всеукраинского Центрального Исполнительного Комитета и Совета Народных Комиссаров от 19 октября 1921 г. : // Борьба с преступностью в Украинской ССР / [авт. очерка и сост. сб. док. проф. П. П. Михайленко]. – К., 1966. – Кн. 1 : 1917–1925 гг. – С. 336.
5. О введении в действие Уголовного кодекса УССР: постановление Всеукраинского Центрального Исполнительного Комитета от 23 августа 1922 г. // Борьба с преступностью в Украинской ССР / [авт. очерка и сост. сб. док. проф. П. П. Михайленко]. – К., 1966. – Кн. 1 : 1917–1925 гг. – С. 450–496.

Гіталов І. О., студент магістратури
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Історія людства, як відомо, пов'язана з насильством. Насильство у сучасному світі стало традиційним та одним з найпопулярніших методів вирішення конфліктних ситуацій. Виключенням не є й використання насильства при вчиненні злочинних дій проти власності. Посягання на власність із застосуванням насильства становлять одну з найбільш

поширених та небезпечних груп злочинних діянь. Насильницьке заволодіння чужим майном як злочин давно відоме кримінальному праву.

Дослідження історико-правових актів, свідчить, що законодавча регламентація відповідальності за корисливо-насильницькі посягання на власність починається з часів Київської Русі.

Надалі, у законодавчих актах, таких як Судебник князя Казимира Ягеловича 1468 р. та Литовських статутах (у трьох редакціях), що діяли на землях України в період Галицько-Волинської, Литовсько-Руської держави і на території України у складі Речі Посполитої, які передбачали відповідальність за майнові злочини, знайшли відображення норми „Руської Правди”. Вивчення тексту Судебників, інших документальних свідчень цієї епохи дозволяють стверджувати, що під розбоєм в XVII ст. розумілось насильницьке заволодіння чужим майном у виді промислу, як правило, групою злочинців, поєднане з вбивством, спричиненням шкоди здоров’ю, підпалом.

У період існування Запорізької Січі та років народно-визвольної війни 1648-1654 рр. на території України діяли норми звичаєвого права та окремі положення Литовського статуту 1588 р. Так, звичаєве козацьке право особливо суворим злочином проти власності визнавало велику крадіжку; грабіж – відбирання у товариша коня, худоби й майна; гайдамацтво, тобто крадіжку коней, худоби та майна.

Починаючи з другої половини XVII – XVIII ст.ст. в період існування козацько-гетьманської держави, українська державність розвивалась під верховенством іноземних держав: Московського царства (потім Російської імперії), Польщі, Австро-Угорщини.

При перебуванні українських земель у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.) кримінальні правовідносини регулювало Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р. Структурний аналіз Особливої частини даного нормативного акту дає змогу побачити, що в ньому достатньо широко були висвітлені норми, які встановлювали відповідальність за майнові злочини („О преступлениях против имущества”). Більш ніж 60 статей встановлювали

відповідальність за різні види крадіжок, грабежів і розбоїв. Дані статті були насичені кваліфікуючими обставинами.

У середині XIX століття законодавець змінив своє уявлення про суспільну небезпеку розбою і став розглядати його як посягання не на особу, а на власність. В Уложенні про покарання кримінальні і виправні 1845 р. розбій був віднесений до викрадання чужого майна. Таким чином, у нормах Уложення 1845 р. вперше знайшла своє відображення ознака використання насильства для вступу у володіння яким-небудь нерухомим майном або для повернення неправомірно захопленого майна, або утримання майна потерпілого.

У Кримінальному Уложенні 1903 р. законодавець вперше виділив вимагання як особливий вид заволодіння чужим майном. До цього часу кримінальне право не знало загального поняття цього злочину, але окремі його види воно, по суті, називало. Закон розрізняв просте вимагання і вимагання з обтяжуючими обставинами. Кваліфікованим вважалося вимагання, вчинене: із застосуванням тяжкого або особливо тяжкого тілесного ушкодження; декількома особами, що вторглися для цього в жилу будівлю або приміщення; особою, що запаслася зброєю, або знаряддям для нападу або захисту; групою осіб, що відбували не менш 3-х разів покарання за вчинення крадіжки, розбою, вимагання.

Джерелами кримінального права, що діяли на Україні у період соціалістичного права 1917-1990 рр., були Кримінальні кодекси 1922, 1927, 1960 рр. Останній з вказаних КК продовжував діяти до 1 вересня 2001 року.

Після прийняття Кримінального кодексу УСРР 1922 р. відповідальність за корисливо-насильницькі злочини проти власності стала визначатися на підставі відповідних його статей (ст.ст. 182, 183, 184, 194, 195). Норми про насильницькі злочини проти власності (грабіж, розбій, вимагання) не передбачали диференціації відповідальності залежно від форм власності.

У КК УРСР 1927 р. скоротилася кількість статей, що передбачали відповідальність за вчинення корисливо-насильницьких злочинів проти власності. Так, на відміну від КК УСРР 1922 р., в КК УРСР 1927 р. відповідальність за вчинення простого та насильницького грабежу, за вчинення вимагання та шантажу встановлювалась однією статтею – 173, 188 КК УРСР.

Особливістю КК 1927 р. є те, що в ст. 176 вперше було передбачено кримінальну відповідальність за викрадення чужого майна через доведення потерпілого до непритомності та за ті самі дії, вчинені засобами небезпечними для життя або здоров'я потерпілого. Тобто мова йде про випадки, які зараз трактує Пленум Верховного Суду України і чого не передбачено нинішнім Кримінальним Кодексом.

Кримінальний Кодекс УРСР 1960 р., а потім КК України 1960 р., також, встановлював відповідальність за вчинення корисливих посягань на власність із застосуванням насильства. Як і КК УРСР 1927 р., КК 1960 р. об'єднав в одній статті грабіж без насильства та насильницький грабіж. Однак, на відміну від двох попередніх КК 1960 р. встановлював окремо відповідальність за заволодіння державним і колективним майном, і за заволодінням індивідуальним майном громадян.

З 1 вересня 2001 р. на території України почав діяти КК, прийнятий 5 квітня 2001 р. Цей Кодекс як і попередній, до корисливо-насильницьких злочинів відносить грабіж поєднаний з насильством, розбій та вимагання.

Копильців Т. В., студент 7-го курсу
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ НОРМ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО ЗА ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИН У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Найдавнішою пам'яткою національного права України періоду Київської Русі є юридичний збірник під назвою «Руська правда», як перший кодифікований збірник юридичних норм яка мала три редакції: коротку, просторову, і скорочену з просторової. Коротка редакція «Руської правди» складалася з трьох частин. Частиною першою ст. 1 встановлювалась відповідальність за умисне вбивство.

Надалі на теренах України поступово почали діяти правові системи спочатку Литви та Польщі, а потім і Московії (Росії). До умисних вбивств у цей час відносилися: вбивство батьків, вбивство одного з подружжя іншим з подружжя,